

ВІДГУК

на творчий мистецький проєкт

Юрія Сергійовича СУХЛЕНКА

**«“Мовою серця”: антологія творів для клавесину Ж.-Ф. Рамо у парадигмі
сучасного фортепіанного виконавства»**

поданий до захисту на здобуття освітньо-творчого ступеня доктора мистецтва
за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво»,
галузі знань 02 «Культура і мистецтво»

Французьке музичне бароко належить до тих явищ європейської культури, в яких витонченість форми нерозривно поєднана з багатством образної характеристики, риторичною виразністю та особливою культурою музичної мови. Його естетика формувалася у просторі придворного й салонного життя, де музика існувала у тісному зв'язку з танцем, театром, словом, пластикою руху та мистецтвом спілкування. Звідси – увага до найтонших відтінків артикуляції, орнаментики, ритмічної пластики, до характерності інтонації та здатності невеликої за масштабом п'єси вмістити завершений психологічний або жанровий портрет.

Творчість Жана-Філіпа Рамо посідає в цій традиції особливе місце. У його художній постаті органічно поєдналися раціональність ученого-теоретика, інтелектуальна ясність мислення та самобутня яскрава фантазія композитора. Структурна впорядкованість музичної мови не суперечить емоційній безпосередності: навпаки, точність форми, гармонічна винахідливість, ритмічна енергія, театральність і характерність стають засобами тонкого розкриття людських станів, жестів і типів. Саме тому визначення музичної мови як «мови серця», винесене в назву творчого мистецького проєкту, є змістовно важливим для розуміння художнього світу Рамо.

Звернення сучасного харківського піаніста до клавесинної музики Рамо закономірно актуалізує питання співвідношення історичного стилю та ресурсів сучасного концертного рояля. Між цими інструментами існує принципова органологічна відмінність, однак вона не виключає можливості художнього діалогу. Навпаки, глибоке розуміння природи клавесинного письма може стати підґрунтям для свідомого й стилістично відповідального використання фортепіанних можливостей. Автор не ставить перед собою завдання перетворити рояль на клавесин – що, зрештою, було б і неможливо, і художньо недоцільно. Навпаки, він пропонує змінити сам спосіб піаністичного мислення: залишаючись виконавцем на сучасному роялі, відчутти органологічну природу клавесинного тексту, його артикуляційну логіку, ритмічну енергію, специфіку орнаменту та фактури. Саме в цьому проблемному полі розгортається творчий мистецький проєкт Юрія Сергійовича Сухленка.

Актуальність роботи зумовлена необхідністю осмислення співвідношення історично інформованого виконавства та академічної фортепіанної традиції. Виконання французької клавесинної музики XVII–XVIII століть на сучасному роялі ставить перед піаністом комплекс складних питань, пов'язаних з органологічною природою первісного тексту, артикуляцією, орнаментикою, ритмічною пластикою, фактурою, тембровими можливостями інструмента та мірою використання педалі. Запропонований проєкт спрямований на пошук художньо переконливої моделі, за якої сучасний рояль не імітує клавесин, а переосмислює властиві клавесинному виконавству принципи відповідно до власної звукової природи.

Важливою перевагою проєкту є органічна єдність його наукової та мистецької складових. Дослідницька складова творчого мистецького проєкту представлена ґрунтовним науковим обґрунтуванням, структура якого логічно підпорядкована переходу від історико-культурного осмислення клавесинної спадщини Жана-Філіпа Рамо до формування власної виконавської концепції та

її практичної апробації. Автор послідовно вибудовує шлях від історії, естетики й органології – безпосередньо до виконавської практики.

Ця позиція видається надзвичайно продуктивною. Замість категоричного «або – або» – або історичний інструмент, або сучасний рояль – автор пропонує принцип «і – і», тобто взаємодію двох виконавських традицій. І саме в цьому вбачається одну з найбільш переконливих рис роботи. Історичне знання не стає заборонаю для сучасної фортепіанної практики, а навпаки – змушує переосмислити звичні професійні рефлекси.

Окремої уваги заслуговує практична конкретність запропонованої моделі. Автор говорить не абстрактно про «бароковий стиль», а визначає цілий комплекс виконавських параметрів: функціонально обмежену педалізацію, мікроартикуляційну диференціацію, активність і точність звуковидобування, штрихову деталізацію, елементи старовинної аплікатурної логіки, реєстрово-темброві контрасти, диференційоване виконання орнаментики, принципи *style brisé*, внутрішню ритмічну пульсацію. Важливо, що всі ці прийоми не перетворюються на набір зовнішніх «історичних ефектів», а підпорядковуються образному змісту конкретної п'єси.

Мистецька складова проекту представлена трьома концертними програмами – «Début» (17 листопада 2025 року), «Concorde» (25 червня 2026 року) та «Carte de visite» (3 липня 2026 року). Їхня послідовність формує цілісну драматургію антології: від раннього клавесинного доробку Рамо – через зрілу сольну творчість та ансамблевий діалог – до пізніх творів. Така побудова дозволяє розкрити еволюцію клавірного мислення композитора та водночас продемонструвати різні аспекти запропонованої виконавської концепції.

Перша концертна програма «Début» пов'язана із розкриттям витоків клавірного мислення Рамо та специфіки французької барокової клавесинної традиції. Виконавська реалізація програми засвідчує високу культуру артикуляційного мислення, ясність фактури, ритмічну пружність і штрихову

деталізацію, а також переконливо демонструє здатність виконавця контролювати найтонші параметри музичного тексту – атаку, тривалість звуку, співвідношення голосів, артикуляційні відтінки та регістрові контрасти. Саме така увага до деталей формує стильову переконливість інтерпретації.

Другий концерт «Concorde» представляє повний цикл *Pièces de clavecin en concerts* – п'ять концертів для клавешного інструмента у супроводі скрипки та нижнього мелодичного голосу. Разом із Юрієм Сухленком у реалізації програми взяли участь заслужений діяч мистецтв України, доцент Ігор Чернявський (скрипка) та Мар'яна Чернявська (віолончель).

Назва «Concorde» точно відображає сутність ансамблевого музикування у цій частині проекту. Клавешний інструмент не обмежується акомпануючою роллю, а виступає повноправним учасником діалогу. У камерному ансамблі сформульовані виконавські принципи проходять перевірку безпосередньою музичною комунікацією, що потребує високої культури балансу, гнучкості реакції, тембрової чутливості та здатності миттєво змінювати функцію всередині ансамблю.

Третя програма виконує функцію закономірного завершення концертної антології. Вона концентровано представляє образну й фактурну багатоманітність зрілої клавешинної творчості Рамо. Віртуозність, танцювальність, гротеск, театральність, витончена чуттєвість, багатство орнаментики та майже оркестрове відчуття фактури вимагають від піаніста не лише технічної оснащеності, а й високорозвиненої характеристичної фантазії. Технічна майстерність у такому репертуарі постає засобом свободи характеристики, швидкого переходу між образними станами, рельєфності фактури та природності вишуканого орнаменту.

«Carte de visite» підсумовує виконавський шлях у межах проекту та демонструє органічність переходу від теоретично сформульованих положень до їх практичної концертної реалізації.

Виконавська реалізація трьох концертних програм засвідчує високий рівень професійної та артистичної зрілості Юрія Сухленка. Інтерпретаціям автора мистецького проєкту притаманні розвинена звукова культура, тонке відчуття артикуляції, темпо-ритмічна організація, технічна свобода, темброва фантазія, увага до орнаментальної деталі, здатність диференціювати фактуру, культура ансамблевого мислення та відчуття масштабної концертної драматургії.

Високої оцінки заслуговує творча і професійна зрілість здобувача, що проявилася у структуруванні концертних програм, вибудовуванні їхньої внутрішньої драматургії та науковому осмисленні власного виконавського досвіду. Практична й теоретична складові не просто співіснують у межах одного проєкту, а утворюють цілісну систему взаємного обґрунтування.

Важливо зазначити, що даний мистецький проєкт має і вагоме просвітницьке та культурне значення. Масштабне представлення основного корпусу клавесинної творчості Рамо в українському концертному просторі розширює репертуарні горизонти українських піаністів, стимулює інтерес до французького бароко.

Під час ознайомлення з мистецьким проєктом до його автора виникли деякі запитання:

1. Запропонована Вами метафора рояля «під маскою» клавесина видається дуже продуктивною. Як Ви вважаєте, наскільки універсальною може бути ця модель? Чи можна застосовувати її до французької клавесинної музики Куперена, Д'Англебера або інших композиторів, чи саме музична мова Рамо вимагає особливого співвідношення клавесинного мислення та ресурсів сучасного рояля?

2. Як ми знаємо історичні інструменти мали обмежену динамічну варіативність, тож виникає питання, чи не призводить активне застосування динамічних градацій в сучасній фортепіанній практиці до стилістичного

Творчий мистецький проєкт Юрія Сергійовича Сухленка «“Мовою серця”: антологія творів для клавесину Ж.-Ф. Рамо у парадигмі сучасного фортепіанного виконавства» та його наукове обґрунтування є завершеною, самостійною та концептуально цілісною роботою, виконаною на високому професійному, художньому й науковому рівні. Проєкт має наукову новизну, практичне та культурно-просвітницьке значення, а його мистецька складова демонструє зріле інтерпретаційне мислення, високу виконавську культуру та здатність автора до самостійного художнього дослідження.

Проректор
з науково-педагогічної роботи
та з міжнародних зв'язків,
доцент, кандидат мистецтвознавства

Олег К

Відділ
ДІЛОВОДСТВА
ТА АРХІВУ
№02214350